

Тема 7. Організація приватної детективної (розшукової) діяльності в Україні як одного з шляхів забезпечення конституційних гарантій людини та громадянина на захист своїх законних прав та інтересів

План

1. Історія виникнення приватної детективної діяльності у світі та в Україні. Принципи приватної детективної (розшукової) діяльності.

2.. Загальні правові засади організації приватної детективної діяльності в Україні як альтернативного недержавного правоохоронного механізму.

Перелік ключових термінів і понять з теми: детектив, детективна діяльність, розшукова діяльність, детективні послуги, недержавний правоохоронний механізм.

1. Історія виникнення приватної детективної діяльності у світі та в Україні. Принципи та засади приватної детективної (розшукової) діяльності

У ХІХ ст. за кордоном офіційно починає зароджуватись приватна детективна діяльність. Більшість дослідників виникнення приватної детективної діяльності пов'язують з фігурою *Франсуа Єжена Відока*, засновника сучасного карного розшуку, культового французького слідчого, образ якого став широко популярним в художній літературі та кіно. В 1833 р., після виходу у відставку, ним було створено першу детективну контору «*Бюро розслідувань в інтересах торгівлі*». Завданням нової організації був захист підприємців від різного роду комерційних злочинів. Кожен зацікавлений міг підписатися на послуги бюро і сплатити внесок – 20 франків на рік. Поступово попит на послуги приватного детектива став безпрецедентним і вже через рік число абонементів досягло 4 тис. Відділення бюро виникли в провінції і за кордоном, а доходи Відока в той час обчислювалися мільйонами. Окрім власне комерційних злочинів, бюро займалося також розшуком злочинців та фактами подружньої зради. Успіх діяльності «*Бюро розслідувань в інтересах торгівлі*» сприяв швидкому поширенню приватної детективної діяльності у країнах Західної Європи та, особливо, у Сполучених Штатах Америки.

Приватні детективи у США з'явилися за умов ще остаточно неформованої системи поліцейських органів: не було поліцейських служб штатів та федеральної поліції. Перші американські професійні поліцейські органи було утворено в 1844 році у штаті Нью-Йорк. А перше детективне агентство було відкрито в Чикаго в 1850 р. Таким чином, розвиток приватної детективної діяльності і правоохоронних органів у США відбувався практично паралельно. Засновником американської детективної діяльності був *Аллан Нат Пінкертон*. «*Національне детективне агентство Пінкертон*»

(«Pinkerton National Detective Agency») нині є одним з найбільших в світі – воно має 48 філіалів в містах США і Канади.

Перші детективні (розшукові) бюро почали створюватися в Україні ще в 90-х рр., їх діяльність не набула поширення через відсутність необхідної законодавчої бази. Детективні агентства, які на теперішній час діють в Україні, реєструються як юридичні фірми і надають інформаційні послуги, відповідно до законодавства України про інформацію, що неповністю охоплює зміст детективної діяльності.

Принципи приватної детективної (розшукової) діяльності

Приватна детективна (розшукова) діяльність ґрунтується на принципах верховенства права, законності, дотримання прав, свобод і законних інтересів фізичних та юридичних осіб, збереження професійної таємниці, конфіденційності, взаємодії із правоохоронними органами, органами державної влади та місцевого самоврядування, підприємствами, установами, організаціями та громадянами.

Суб'єкти приватної детективної (розшукової) діяльності надають на платній договірній основі детективні послуги клієнтам з метою захисту їхніх законних прав та інтересів.

Суб'єкти приватної детективної (розшукової) діяльності здійснюють детективну діяльність на всій території України та за її межами, якщо інше не передбачено міжнародним договором, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, або законодавством іноземної держави.

Суб'єкти приватної детективної (розшукової) діяльності можуть здійснювати детективну діяльність індивідуально або через приватні детективні підприємства (агентства) (ст. 3 проекту «Про приватну детективну (розшукову) діяльність» від 28.12.2015 р.).

2. Загальні правові засади організації приватної детективної діяльності в Україні як альтернативного недержавного правоохоронного механізму

Із приводу визначення поняття приватної детективної діяльності доцільно звернутися до відповідних законопроектів, що вносилися на розгляд до Верховної Ради України. Так у проекті Закону України «Про приватну детективну діяльність» від 05.04.2000р., поняття детективної діяльності вживалося у двох значеннях:

1) підприємницька діяльність що спрямована на надання на договірній основі фізичним та юридичним особам послуг, передбачених цим Законом, з метою захисту їх прав та законних інтересів. Зазначені послуги надаються приватними детективами, об'єднаннями приватних детективів (бюро, агентствами, фірмами тощо), що мають спеціальний дозвіл (ліцензію) органів Міністерства юстиції України;

2) детективна діяльність персоналу служб безпеки банків, фірм, компаній та інших суб'єктів господарювання незалежно від форм власності,

яка здійснюється персоналом служб безпеки на основі трудових відносин з відповідними суб'єктами господарювання

У проекті Закону України «Про приватну детективну діяльність» від 07.04.2004р., детективна діяльність визначалась як:

а) підприємницька діяльність, спрямована на надання приватними детективами, детективними агентствами, на договірній основі замовникам (фізичним та юридичним особам) професійних послуг, які передбачені цим Законом і складають систему розшукових заходів з метою забезпечення захисту приватних прав та інтересів замовників;

б) детективна діяльність персоналу служб безпеки суб'єктів господарювання

У проекті Закону України «Про приватну детективну діяльність» від 01.07.2004 р.: «Детективна діяльність - дозволена органами внутрішніх справ діяльність детективів чи детективних організацій з надання фізичним і юридичним особам, на договірній основі, послуг щодо захисту їхніх законних прав та інтересів.

У проекті Закону України «Про приватну детективну діяльність» від 25.02.2008 р., визначено, що приватна детективна діяльність – це передбачена Законом підприємницька діяльність фізичних та юридичних осіб, що являє собою систему гласних пошукових заходів, спрямованих на надання приватними детективами, детективними агентствами на договірній основі замовникам (фізичним та юридичним особам) професійних послуг з метою забезпечення та захисту їх законних прав та інтересів

У проекті Закону України «Про приватну детективну (розшукову) діяльність» від 13.12.2012р. приватна детективна (розшукова) діяльність – це дозволена органами внутрішніх справ діяльність приватних детективів або приватних детективних підприємств, їх об'єднань та філій, з надання замовникам (фізичним і юридичним особам) на платній договірній основі детективних послуг з метою захисту їхніх законних прав та інтересів.

В проекті Закону України «Про приватну детективну (розшукову) діяльність» від 28.12.2015 р. який було прийнято ВРУ 13.04.2017 р., ветовано Президентом України) *приватна детективна (розшукова) діяльність* – дозволена органами Національної поліції України незалежна професійна діяльність приватних детективів або приватних детективних підприємств (агентств) щодо надання клієнтам на платній договірній основі детективних послуг з метою захисту їхніх законних прав та інтересів на підставах та в порядку, що передбачені цим Законом.

Найбільш оптимальним із наведених визначень містить проект Закону України «Про приватну детективну діяльність» від 25.02.2008 р., в якому звернуто увагу не лише на те, що це є надання детективних послуг суб'єктами детективної діяльності, але й на те, що детективна діяльність являє собою систему переважно гласних пошукових заходів. Такий підхід проводить правильні паралелі і узгоджується із Законом України «Про оперативно-розшукову діяльність».

